

Sumonyi Zoltán

HABENT SUA FATA IMAGINES

Anyai nagyapám arcképéről jutott eszembe a latin szólásmondás,
mert a képnek is megvan a saját, huszadik századi fátuma.
Kezdve azzal, hogy abból a levelezőlap méretű,
barna családi fotóból nagyították, amely 1915 májusában készült Pécssett,
egy Király utcai „fényképész- és festészeti műteremben”.
(Anyám egyéves, nagyanyám tizenhét,
mellettük áll huszonhat éves nagyapám,
délcegen, Vilmos császár bajusszal, fehér kesztyűvel, karddal.)
Ez az egyetlen családi fotó készült róluk, nagyapám
tuzlai megsebesülését követően;
augusztusban az északi frontra vezényelték, s Przemyslnél
ősszel hősi halált halt.
Később a végleges hiány nagyítottatott egy mellképet az álló alakból,
amelyet bizonyára bekeretezve függesztettek
az üresen maradt ágy fölé.
Nem tudom, meddig függhetett ott,
mert '18-ban nagyanyám férjhez ment egy frontról hazatért katonához,
aki szintén megözvegyült, és ő is hozott egy kislányt az új családba.
(Hajában hatalmas masnival, anyám durcásan áll a négyes családi képen.)

A kinagyított katonaportré '40 decemberében kerülhetett a szüleimhez,
de nem emlékszem, hogy láttam-e falon, keretben;
'44. október közepén Szatmárról menekülve
csak a kartonlapot csomagoltuk az ágyneműk közé.
A menekültkészlettel fél évig utazott velünk
Jászón, Krakkón, Glogaun át vissza Pécsre,
s miközben annyi minden elveszett,
ez megmaradt végig a ruhásszekrényben.
Ott láttam mindig, Csengerben, Izbégen, Budapesten,
végül Tárnokon is.

Anyám halálakor, 2007 márciusában megörököltem a képet,
próbáltam egy-egy nagyobb fiókban elhelyezni,
mígnem valamely jeles alkalomból, meglepetésül,
ovális óranaszín rámát készítettett köré a feleségem.

Most naponta szembenéz velem, mintha tükörbe néznék
(leszámítva a Vilmos császár bajuszt, meg
főlszámítva a többlet-negyvenöt évet),
s mellette, ugyanolyan ovális keretben
egy fekete ruhás fiatalasszony-arckép.

Házaspárnak gondolják sokan őket, pedig sohasem találkoztak,
és nem is találkozhattak volna.
A feleségem dédnagyanyja volt,
huszonhat évesen halt meg Nyitrabajnán, a múlt század elején már nem
élt.

A numerus claususról még nem tudhatott.

MÁSSÁG

A csengeri katolikus templomban három vasárnapon a római,
negyediken a görög katolikus pap misézett,
olyankor a római ment át Újfaluba; templomot és híveket cseréltek.
Mi nem cseréltünk templomot, végigültük a hangos görög miséket is,
aztán Donka meg Kohányi tisztelendő urak
félúton Csenger és Újfalu között nálunk futottak össze kvaterkázni.

A görög szertartásból leginkább az áldoztatás módja izgatott,
ők bort is adtak a kockára vágott kenyérdarab mellé,
s én hetekig terveztem, hogy velük áldozom.
Végre ott térdeltem az áldoztatórácsnál,
figyeltem, ahogy a tőlem jobbra térdelő
egy aranytálcáról magához veszi a kenyeret,
a kehelyből egy kis kávéskanállal
bort ad a pap az áldozónak,
a kanalat megtörli, és lép felém.
Behunyt szemmel és kitátott szájjal vártam, mindhiába.
Mire fölnéztem, a tőlem balra lévő áldozott már,
s nem értettem, miért ugrottak át. Gyerek vagyok?
Volt ott más nyolc-tíz éves is, ők mért kaphattak bort, ha én nem?
Bénultan térdeltem még akkor is, mikor a pap az oltárhoz visszalépett,
és eltette a tabernákulumba az aranytálcát a boros kehellyel.

Aztán egy másik kelyhet vett elő,
odajött az áldoztatórácshoz, kivett egy kerek ostyát, és
az *ecce agnus Dei* fohással fölmutatta.

Azt nem tudom, hogy ismeretlenül megáldoztat-e borral és kenyérral.
De emlékszem, milyen sokáig sértett
a leleplező megkülönböztetés.